

LA GIRONA JUEVA

Ramon ALBERCH: **Guia del Call jueu de Girona.** Girona, Aj. de Girona, 1995, 123 pp.

Ramon Alberch presenta el seu llibre sota el títol ben específic de Guia. Això assenyalava ja d'entrada una característica concreta de l'obra: es tracta d'una guia, d'apunts per al coneixement de la història d'una comunitat: la jueva, en una ciutat: Girona, en una època: la medieval. El llibre no és ni pretén ser un tractat

d'història, sinó un aplegament de dades, fets i documents sobre els jueus gironins, que, molt ben recopilats i interpretats, permeten el lector d'apropar-se al coneixement de la història de la comunitat jueva de Girona.

Certament, fer una història dels jueus de Girona no és una tasca simple; en l'actualitat disposem de bon material per estudiar la comunitat jueva de la ciutat, resultat d'un treball cada vegada més complet i més aprofundit sobre el tema. Hi ha una bona bibliografia i diversos repertoris documentals que serveixen d'ex-

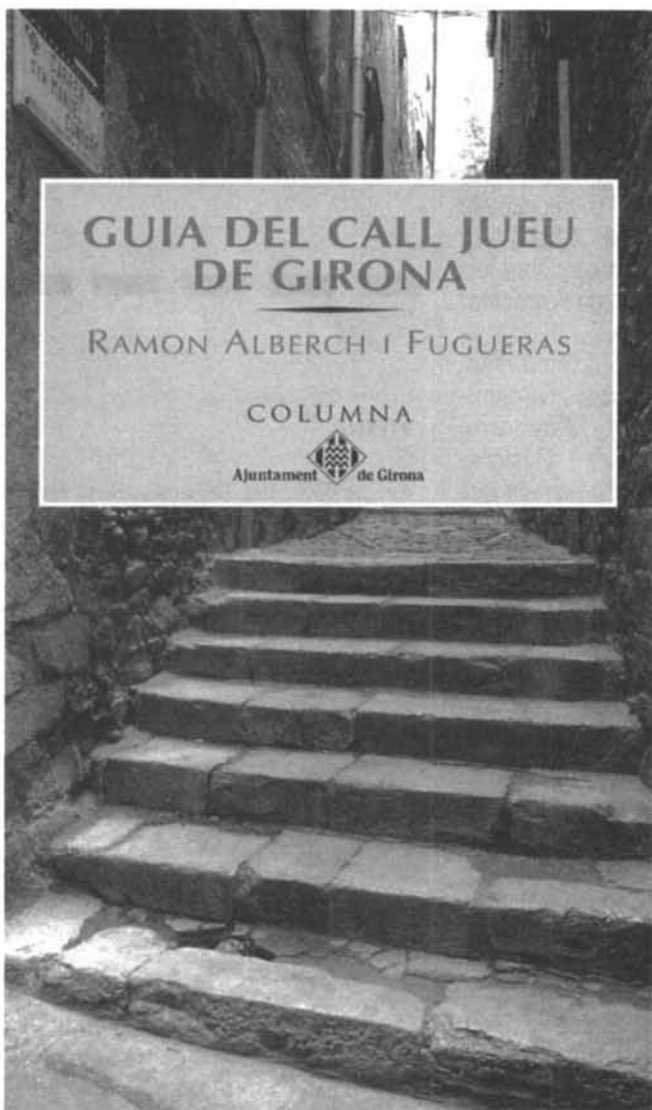
cel·lent base per poder fer-ne una anàlisi detallada. Però la documentació és enormement extensa, i encara queda molt per fer i per descobrir. Una història actualitzada dels jueus de la ciutat haurà de passar, a més a més de per una lectura exhaustiva de la bibliografia, per una vasta recerca en tots els arxius gironins, la qual cosa serà un treball ampli i de molt de temps.

Per això, la Guia del Call Jueu de Girona és una eina de treball útil en aquest sentit, al mateix temps que una obra de difusió per a aquells lectors que no són especialistes en el tema. Perquè la Guia és una bona síntesi del que, fins al moment, es coneix de la història dels jueus gironins. En quinze capítols es va desgranant la història de la comunitat al llarg dels sis segles que va viure a Girona. Així, el lector coneix diversos aspectes sobre l'arribada dels jueus a la ciutat i de l'establiment de la primera comunitat, la situació jurídica dels jueus, la seva activitat econòmica i professional, les seves relacions amb els cristians i el desenvolupament de la seva cultura. Totes les afirmacions tenen el suport de documents o d'anàlisis del mateix autor o d'altres autors, fet que confereix rigor i qualitat al llibre.

De tots els capítols és especialment interessant el que analitza l'atac al Call de Girona, perpetrat per un grup de cristians exaltats, el dia de Sant Llorenç del 1391; de fet, tot i que constitueix un capítol a part, es pot considerar integrant del que l'autor anomena, en un altre apartat, *La difícil convivència*. L'atac del 1391, ben relatat per R. Alberch, va ser un pas decisiu en el procés de decadència de la comunitat jueva. En l'avalot, hi van morir força jueus, i molts més es van veure obligats a convertir-se al cristianisme. Aquell deu d'agost començava, amb sang i foc, la veri-

table crisi del Call de Girona. I s'iniciava al mateix temps un dels grans problemes del segle següent, que comportaria l'aparició del Tribunal de la Santa Inquisició. Els Conversos, a qui l'autor dedica un capítol complet, emergien així com un grup social que estaria constantment en conflicte, a Girona i arreu, amb la comunitat cristiana i amb els poders civil i eclesial. Aquest aspecte és important i R. Alberch el fa ressaltar i el té en compte en fer l'anàlisi de la situació dels jueus al segle XV i, sobretot, de les causes i conseqüències de l'expulsió dels jueus.

També és interessant el capítol que tracta el tema de les Sinagogues de Girona. L'autor segueix l'opinió tradicional de l'existència de tres sinagogues, que funcionaren en tres moments diferents: la primera, a tocar la catedral, per als primers segles de vida jueva a Girona; la segona, al carrer de la Força, entre el segle XI i els primers anys del segle XIV. I la tercera, a l'actual Centre Bonastruc ça Porta, en el segle XV. Aquest és un tema de discussió viva entre alguns historiadors. Mentre que alguns afirmen que a la ciutat mai no hi hagué més d'una sinagoga en funcionament, atesa la poca amplitud de la comunitat, d'altres defensen que una més aprofundida recerca documental demostraria la possibilitat que a Girona haguessin funcionat dues o més sinagogues simultàniament, en l'època d'esplendor del Call (s. XII i XIII). Aquesta tesi seria la de Yom Tov Assis i d'Àngel Dolader, entre altres professors.



Silvia Planas i Marcé